

Відокремлений структурний підрозділ
«ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ АГРАРНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
БІЛОЦЕРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

Циклова комісія
загальноосвітніх, гуманітарних, соціально-економічних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник директора з
навчальної роботи
« ___ » _____ 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Профорієнтація випускників ВНЗ на ринку праці**

A-32

A-41

галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»
спеціальність 201 «Агрономія»
освітньо-професійна програма «Організація і технологія ведення фермерського господарства»

T-41

спеціальність 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»
освітньо-професійна програма «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

2023 рік

Робоча програма розроблена на основі програми схваленої та рекомендованої для використання у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації (Лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти від 22.07.2011р. № 1.4/18-2326).

Розробники: Білоус Інна Василівна, викладач вищої категорії

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії загальноосвітніх, гуманітарних, соціально-економічних дисциплін

Протокол № ____ від « ____ » _____ 2023 року

Голова циклової комісії _____ (І.М. Діордіца)
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань: <u>20 «Аграрні науки та продовольство»</u>	Нормативна	
Змістових модулів – 2 Індивідуальне науково-дослідне завдання - 4	Спеціальність: <u>201 «Агрономія»</u>	Рік підготовки	
		2023	2024
		Семестр I	II
		A32/41	T41
Загальна кількість годин –90			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –4 самостійної роботи студента –3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Фаховий молодший спеціаліст	Лекції	
		18/20	12
		Практичні, семінарські	
		18/25	12
		Інші форми занять	
		Самостійна робота	
		54/45	66
		Індивідуальні завдання:	
Вид контролю:			
залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни: професійна орієнтація і її структура. Класифікація складових професійна орієнтація Вивчення психічних, психофізіологічних, психологічних особливостей трудової діяльності, медичних показників і протипоказань за професіями, особистісних характеристик людини та їх відповідності вимогам професії.

Метою вивчення дисципліни є: викладання навчальної дисципліни «Професійна орієнтація» є формування у студентів системи знань з професійної орієнтації і компетенцій з надання допомоги у працевлаштуванні випускників ; засвоєння студентами теорії, принципів, закономірностей процесу професійного самовизначення особистості, а також опрацювання певних навичок для їх використання на практиці.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем						
		всього				
			л	сем	пр	с/р
	1	2	3	4	5	6
1	Вступ Мета, завдання, предмет і методологія вивчення науки «Професійна орієнтація». Професійна орієнтація як фактор формування трудового потенціалу.	2	2			
2	Історія розвитку і сучасний стан професійної орієнтації в Україні. Передісторія виникнення професійної орієнтації. Становлення і розвиток професійної орієнтації за кордоном. Вітчизняні традиції професійної роботи.	2				2
3	Сучасний стан професійної орієнтації в Україні.	2				2
4	Особливості розвитку професійної орієнтації у провідних країнах світу (країна – за вибором студента)	2				2
5	Професійна освіта. Основні цілі і завдання професійної освіти як системи інформування, пропаганди і надання допомоги у виборі професії.	2				2

6	Система профінформаційної роботи та її елементи. Інші форми профінформаційної роботи. Професійна пропаганда й агітація.	2				2
7	Професійна адаптація. Сутність і види професійної адаптації. Організаційно-економічна адаптація. Роль соціально-психологічної та рекреаційно-побутової адаптації. Форми управління професійною адаптацією.	2				2
8	Сучасні технології в навчанні та розвитку персоналу	2				2
9	Законодавчі акти та нормативні документи з питань працевлаштування випускників ВНЗ.	2	2 A32 A41			T41
10	Концепція державної системи професійної орієнтації населення. Сучасний стан профорієнтації в Україні. Єдина технологія обслуговування населення (ЄТОНН) та Єдина інформаційно-аналітична система (ЄТАС).	2				2
11	Основи професіографії Наукова полеміка щодо класифікації	2				2
12	Поняття «інтелект» та його структура. Інтелект як глобальна, комплексна, інтегративна здатність.	2				2
13	Типологія людини і професії. Моделі вивчення особистості: типологічна, факторна, динамічна.	2				2
14	Типи темпераменту та вибір професії	2	2			T41
15	Професійний відбір кадрів Сутність та основні характеристики профвідбору. Професійна	2				2

	готовність і професійна придатність.					
16	Рівні, типи та структура професійної придатності людини. Профвідбір за компетенціями. Види профвідбору та матеріали для його проведення.	2		2A41		A32 T41
17	Методи оцінювання персоналу та їх поєднання в процесі профвідбору	2				2
18	Професійно важливі якості особистості в системі профвідбору професій. Класифікація Є. Клімова.	2				2
19	Карта світу професій .	2		A41 1		2
20	Професії майбутнього	2				2
21	Скласти дерево професій своєї родини для з'ясування того, як ваші інтереси співвідносяться з професіями вашої родини	2			2	
22	Основні засади функціонування ринку праці в Україні.	2	2			
23	Класифікація та сегментація ринку праці	2				2
24	Завдання центрів зайнятості та їх структура.	2	2			T41
МОДУЛЬ 2						
25	Пошуки джерел вакансій.	2	2			
26	Особливості працевлаштування в сучасних умовах (техніка пошуку роботи)	2				2
27	Система багаторівневої безперервної освіти Виникнення і зміст концепції безперервної освіти. Безперервне навчання працівників. Процес перенесення знань. Види навчання працівників.	2				2
28	Основні тенденції безперервної освіти керівних працівників. Планування кар'єри і навчання.	2				2

	Організаційно-методичне забезпечення системи безперервного навчання кадрів. Активні методи навчання кадрів.					
29	Резюме як один з найефективніших інструментів пошуку роботи.	2	2			
30	Виконання практичних вправ: написання власного резюме.	2			2	
31	<i>Робота з Інтернет – ресурсами</i>	2			2	T41
32	Співбесіда - важливий етап пошуку роботи. Види співбесід. Планування та підготовка щодо проходження співбесіди.	2	2			
33	Психологічні аспекти спілкування.	2		A41		2 A32 T41
34	Техніка співбесіди з роботодавцем Відпрацювання відповідей на типові запитання співбесіди.	2			2	
35	Телефонування роботодавцю як ефективний засіб отримання запрошення на співбесіду. Переваги телефонних дзвінків у знаходженні та опрацюванні потенційних робочих місць. Важливість підготовки до телефонної розмови з роботодавцем. Поради щодо подолання невпевненості у собі під час телефонної розмови з роботодавцем.	2				2
36	Практичні вправи з відпрацювання техніки використання джерел вакансій на прикладі трьох методів: особисті зв'язки, довідник "Жовті сторінки", реклами в газетах (з указанням необхідності відпрацювання декількох вакансій щоденно), електронні інформаційні засоби (інтернет).	2		2		T41
37	Визначення сутності ділових листів. Принципи побудови ділових листів, їх структура. Реквізити. Характеристика ділових листів, загальні вимоги до них. Види ділових листів: ініціативні, рекомендаційні, супровідні.	2	2			

38	Оголошення. Вимоги складання та розміщення оголошення про пошук роботи.	2				2
39	Написання ділових листів. Відпрацювання навичок написання ділових листів.	2			2	
40	Ділова гра "Співбесіда з роботодавцем щодо можливого працевлаштування". Техніка спілкування телефоном з роботодавцем.	2			2	
41	Автобіографія	2				2
42	Особливості підготовки фахівців для роботи в сільській місцевості. Створення власного підприємства на селі. Запобігання розвитку безробіття на селі та заходи зі створення робочих місць у сільській місцевості.	2	A41			2 A32 T41
43	Заходи сприяння зайнятості сільського населення. Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації фахівців з метою ефективного використання трудових ресурсів у селі.	2		2A41		2A32 T41
44	Строк випробування при прийнятті на роботу. Права та обов'язки молодого спеціаліста. Порушення прав працівника та способи захисту.	2		2		
45	Підсумкове заняття.	2		2		T41
	Усього годин	90	18/20/12	6/13/2	12/12/10	54/45/66

4. Програма навчальної дисципліни Змістовний модуль I.

1 Л Вступ. Мета, завдання, предмет і методологія вивчення науки «Професійна орієнтація». Профорієнтація як фактор формування трудового потенціалу.

2. Сам. Історія розвитку і сучасний стан профорієнтації в Україні. Передісторія виникнення профорієнтації. Становлення і розвиток профорієнтації за кордоном. Вітчизняні традиції профорієнтаційної

роботи.

3. сам. *Сучасний стан профорієнтації в Україні.*

4. сам. Особливості розвитку профорієнтації у провідних країнах світу (країна – за вибором студента)

5. сам. Професійна освіта.

Основні цілі і завдання професійної освіти як системи інформування, пропаганди і надання допомоги у виборі професії.

6. сам. Система профінформаційної роботи та її елементи. Інші форми профінформаційної роботи. Професійна пропаганда й агітація.

7. сам. Професійна адаптація.

Сутність і види професійної адаптації. Організаційно-економічна адаптація. Роль соціально-психологічної та рекреаційно-побутової адаптації. Форми управління професійною адаптацією.

8. сам. Сучасні технології в навчанні та розвитку персоналу

9 л А32 А41. Законодавчі акти та нормативні документи з питань працевлаштування випускників ВНЗ.

10. сам. Концепція державної системи професійної орієнтації населення.

Сучасний стан профорієнтації в Україні. Єдина технологія обслуговування населення (ЄТОНН) та Єдина інформаційно-аналітична система (ЄТАС).

11. сам. Основи професіографії . Наукова полеміка щодо класифікації професій. Класифікація Є. Клімова. Карта світу професій .

12. сам. Поняття «інтелект» та його структура. Інтелект як глобальна, комплексна, інтегративна здатність.

13. сам. Типологія людини і професії. Моделі вивчення особистості: типологічна, факторна, динамічна.

14. л. А32 А41. Типи темпераменту та вибір професії

15. сам. Професійний відбір кадрів Сутність та основні характеристики профвідбору. Професійна готовність і професійна придатність.

16. сем. А41. Рівні, типи та структура професійної придатності людини. Профвідбір за компетенціями. Види профвідбору та матеріали для його проведення.

17. сам. Методи оцінювання персоналу та їх поєднання в процесі профвідбору.

18. сам. Професійно важливі якості особистості в системі профвідбору професій. Класифікація Є. Клімова.

19. сем. А41. сам. Карта світу професій .

20. сам. Професії майбутнього

21. пр. Скласти дерево професій своєї родини для з'ясування того, як ваші інтереси співвідносяться з професіями вашої родини

22. л. Основні засади функціонування ринку праці в Україні.

23. сам. Класифікація та сегментація ринку праці

24. л А32 А41. Завдання центрів зайнятості та їх структура.

Модуль 2

25. л. Пошуки джерел вакансій.

26. сам. Особливості працевлаштування в сучасних умовах (техніка пошуку роботи)

27. сам. Система багаторівневої безперервної освіти. Виникнення і зміст

концепції безперервної освіти. Безперервне навчання працівників. Процес перенесення знань. Види навчання працівників.

28.сам. Основні тенденції безперервної освіти керівних працівників. Планування кар'єри і навчання. Організаційно-методичне забезпечення системи безперервного навчання кадрів. Активні методи навчання кадрів.

29. л. *Резюме як один з найефективніших інструментів пошуку роботи.*

30. пр. *Виконання практичних вправ: написання власного резюме.*

31. пр. *A32 A41. Робота з Інтернет – ресурсами*

32. л. *Співбесіда - важливий етап пошуку роботи. Види співбесід.*

Планування та підготовка щодо проходження співбесіди.

33. сем. A41. Психологічні аспекти спілкування.

34. пр. *Техніка співбесіди з роботодавцем Відпрацювання відповідей на типові запитання співбесіди.*

35.сам. Телефонування роботодавцю як ефективний засіб отримання запрошення на співбесіду. Переваги телефонних дзвінків у знаходженні та опрацюванні потенційних робочих місць. Важливість підготовки до телефонної розмови з роботодавцем. Поради щодо подолання невпевненості у собі під час телефонної розмови з роботодавцем.

36.сем. *A32 A41. Практичні вправи з відпрацювання техніки використання джерел вакансій на прикладі трьох методів: особисті зв'язки, довідник "Жовті сторінки", реклами в газетах (з указанням необхідності відпрацювання декількох вакансій щоденно), електронні інформаційні засоби (інтернет).*

37.л. *Визначення сутності ділових листів. Принципи побудови ділових листів, їх структура. Реквізити. Характеристика ділових листів, загальні вимоги до них. Види ділових листів: ініціативні, рекомендаційні, супровідні.*

38.сам. Оголошення. Вимоги складання та розміщення оголошення про пошук роботи.

39.пр. *Написання ділових листів. Відпрацювання навичок написання ділових листів.*

40.пр. *Ділова гра "Співбесіда з роботодавцем щодо можливого працевлаштування". Техніка спілкування телефоном з роботодавцем.*

41. сам. Автобіографія.

42 л. A41. сам. Особливості підготовки фахівців для роботи в сільській місцевості. Створення власного підприємства на селі. Запобігання розвитку безробіття на селі та заходи зі створення робочих місць у сільській місцевості.

43. сам. *A41сем. Заходи сприяння зайнятості сільського населення. Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації фахівців з метою ефективного використання трудових ресурсів у селі.*

44.сем. *Строк випробування при прийнятті на роботу. Права та обов'язки молодого спеціаліста. Порушення прав працівника та способи захисту.*

45 T41 сам. *Підсумкове заняття.*

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія розвитку і сучасний стан профорієнтації в Україні. Передісторія виникнення профорієнтації. Становлення і розвиток профорієнтації за кордоном. Вітчизняні традиції профорієнтаційної роботи.	2
2	Сучасний стан профорієнтації в Україні.	2
3	Особливості розвитку профорієнтації у провідних країнах світу (країна – за вибором студента)	2
4	Професійна освіта. Основні цілі і завдання професійної освіти як системи інформування, пропаганди і надання допомоги у виборі професії	2
5	Система профінформаційної роботи та її елементи. Інші форми профінформаційної роботи. Професійна пропаганда й агітація.	2
6	Професійна адаптація. Сутність і види професійної адаптації. Організаційно-економічна адаптація. Роль соціально-психологічної та рекреаційно-побутової адаптації. Форми управління професійною адаптацією.	2
7	Сучасні технології в навчанні та розвитку персоналу	2
8	Законодавчі акти та нормативні документи з питань працевлаштування випускників ВНЗ.	T41

9	Концепція державної системи професійної орієнтації населення. Сучасний стан профорієнтації в Україні. Єдина технологія обслуговування населення (ЄТОНН) та Єдина інформаційно-аналітична система (ЄТАС).	2
10	Основи професіографії . Наукова полеміка щодо класифікації професій. Класифікація Є. Клімова. Карта світу професій .	2
11	Поняття «інтелект» та його структура. Інтелект як глобальна, комплексна, інтегративна здатність.	2
12	Типологія людини і професії. Моделі вивчення особистості: типологічна, факторна, динамічна.	2
13	Типи темпераменту та вибір професії	T41
14	Професійний відбір кадрів Сутність та основні характеристики профвідбору. Професійна готовність і професійна придатність.	2
15	Методи оцінювання персоналу та їх поєднання в процесі профвідбору.	2
16	Професійно важливі якості особистості в системі профвідбору професій. Класифікація Є. Клімова.	2
17	Карта світу професій .	T41 A32
18	Професії майбутнього	2

19	Класифікація та сегментація ринку праці	2
20	Завдання центрів зайнятості та їх структура.	T41
21	Особливості працевлаштування в сучасних умовах (техніка пошуку роботи)	2
22	Система багаторівневої безперервної освіти. Виникнення і зміст концепції безперервної освіти. Безперервне навчання працівників. Процес перенесення знань. Види навчання працівників.	2
23	Основні тенденції безперервної освіти керівних працівників. Планування кар'єри і навчання. Організаційно-методичне забезпечення системи безперервного навчання кадрів. Активні методи навчання кадрів.	2
24	Робота з Інтернет – ресурсами	T41
25	Психологічні аспекти спілкування.	2T41 A32
26	Телефонування роботодавцю як ефективний засіб отримання запрошення на співбесіду. Переваги телефонних дзвінків у знаходженні та опрацюванні потенційних робочих місць. Важливість підготовки до телефонної розмови з роботодавцем. Поради щодо подолання невпевненості у собі під час телефонної розмови з роботодавцем.	2
27	Практичні вправи з відпрацювання техніки використання джерел вакансій на прикладі трьох методів: особисті зв'язки, довідник "Жовті сторінки", реклами в газетах (з указанням необхідності відпрацювання декількох вакансій щоденно), електронні інформаційні засоби (інтернет).	T41
28	Оголошення. Вимоги складання та розміщення оголошення про пошук роботи.	2
29	Автобіографія.	2
30	Особливості підготовки фахівців для роботи в сільській місцевості. Створення власного підприємства на селі. Запобігання розвитку безробіття на селі та заходи зі створення робочих місць у сільській місцевості.	2 A32 T41
31	Заходи сприяння зайнятості сільського населення. Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації фахівців з метою ефективного використання трудових ресурсів у селі.	A32 T41
	Усього	50

6. Індивідуальні завдання

Теми рефератів, повідомлень.

1. Профорієнтаційна робота на виробництві: принципи, форми і методи організації.
2. Професіографія як процес вивчення й опису професії.
3. Психомоторна організація людини і методи її вивчення.
4. Методи профорієнтаційної і профконсультаційної
5. Профадаптаційна робота на підприємстві.

6. Соціальні, економічні і педагогічні чинники вибору професії.
7. Планування й організація роботи відділу кадрів з профорієнтації і профконсультації.
8. Професійна придатність і методи її вивчення.
9. Управління професійною орієнтацією і професійною освітою.

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Профорієнтація випускників ВНЗ на ринку праці» використовуються наступні методи навчання:

- міні-лекція – використовується для пояснення важливих питань, тенденцій;
- розповідь – використовується при повідомленні фактів, подій;
- бесіда – розмова викладача зі студентами на підставі чіткої системи запитань, які підводять слухачів до активного засвоєння нового матеріалу;
- ілюстрація – використання плакатів, портретів відомих діячів, фотографій тощо;
- демонстрація – використання на заняттях навчальних відеофільмів,
- проблемне навчання – розв'язання нестандартних ситуацій, у ході яких студенти засвоюють нові знання, здобувають нові уміння та практичні навички.
- самостійна робота студентів – самостійна навчальна діяльність студентів на занятті та в позааудиторний час, яка сприяє формуванню, виробленню навичок самостійної пізнавальної діяльності студентів.

8. Методи контролю

Оцінка якості засвоєння навчальної програми з дисципліни «Профорієнтація випускників ВНЗ на ринку праці» включає поточний контроль успішності (фронтальне опитування, усне опитування, оцінка активності студентів на занятті, тестування), оцінки за реферати, повідомлення, модульний контроль знань.

Підсумкова оцінка якості засвоєння навчальної програми – залік.

9. Рекомендована література

Конституція України. - К.: Преса України, 1996 р. - 52 с.

1. Закон України "Про зайнятість населення" /7 Відомості Верховної Ради (ВВР), 1991.-№14.-170 с.

3. Закон України "Про організації роботодавців" // Офіційний вісник України, 2001. ~№ 25. - 1097 с. '

Кодекс законів про працю України, затверджено Законом.№ 322-VIII (322a-08) від 10.12.71.//Відомості Верховної Ради (ВВР), і 971. -№ 50. -375 с

.Державний класифікатор професій ДК 003 - 2010.

2. Концепція державної системи професійної орієнтації населення, затверджена

Постановою КМ України від 17 вересня 2008 р. № 842 – Режим доступу:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF>

3. Конвенція про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів №142. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_057
4. Гладкова В.М. Профорієнтація : навч. посіб./ В.М. Гладкова. – Львів : НовийСвіт, 2007.
5. Кожан Т.О. Професійна орієнтація. Навч. посібник. – К.: КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2009. – 255 с.
6. Боровський А. Б. Система методів професійної орієнтації: Навч.- метод. посіб. – Книга 1. Методики профорієнтаційної роботи (додатки) / А. Боровський, Т. М. Потапенко, Г. В. Щокін. – К.: МАУП, 1993. – 164 с.
7. Конспект профорієнтаційного заняття «Професії майбутнього» : наук. - практ. реком./ Л.М. Капченко, Н.В. Савченко, Н.В. Ортікова, Н.В. Балашова, Л.Й. Літвінчук, О.В. Грамма. – К. : ІПК ДСЗУ, 2017. – 35 с. – Режим доступу: <https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/konspektproforiyentaciyного-zanyattyaprofesiyyi-maybutnogo-2017>
8. Основи професіографії: Навч. посіб. – К.: МАУП, 1997. – 148 с.
9. Путівник профорієнтації : наук. - практ. реком. / Н.Г. Джинчарадзе, Л.Й. Літвінчук, Н.В. Савченко, Н.В. Ортікова, Н.В. Балашова, О.В. Грамма, М.В. Богуслав. – К. : ІПК ДСЗУ, 2018. – 43 с.– Режим доступу: <https://www.dcz.gov.ua/publikaciya/putivnyk-proforyentaciyi-2018> 10.2
Додаткові джерела
- 10 Закон України «Про зайнятість населення» статті 7, 32, 33 12. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.07.2018 р. № 469-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення»
11. Наказ Міністерства соціальної політики України від 03.01.2013 № 2 «Про затвердження Порядку надання територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, послуг з професійної орієнтації осіб»
13. Блінов О. А. Психологія праці: Курс лекцій. – К. : КиМУ, 2009. – 269 с.
14. Вітковська О.І. Професійне самовизначення особистості і практичні аспекти професійної консультації / О.І. Вітковська. - К. : Наук. світ, 2001. - С. 64-74.
15. Гончарова Н.О. Основи професійної орієнтації / За ред. В.Ф. Моргуна. Навчальний посібник. – К. : Видавничий Дім "Слово", 2010. – 168 с
16. Гончарова Н.О. Основи вибору професії : консультативний тренінг / Н.О.Гончарова / за ред. В.Ф.Моргуна. – Полтава : АСМІ, 2007. - 48 с
17. Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення: Постанова КМ України від 17.09.2008 р. № 842 // Урядовий кур'єр. – 2008. – № 182.
18. Професії майбутнього : аналіт. записка / [Джинчарадзе Н.Г., Мар'яненко Г.І., Ортікова Н.В.]; за заг. ред. Р.В. Войтович. – К. : ІПК ДСЗУ, 2018. – 24 с. – Інформаційні ресурси в Інтернеті
1. Класифікатор професій ДК 003:2010. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.dk003.com/>
2. <http://www.management.com.ua/hrm/> – вітчизняний інтернет-портал для управлінців, розділ «Персонал» наповнюється статтями та матеріалами для практичного застосування у HRменеджменті

3. <http://www.hrliga.com/> – спільнота кадровиків і фахівців з управління персоналом – новини, статті, журнал «MeНеджеR по персоналу».
4. <http://profi.dcz.gov.ua/tests/> – Державна служба зайнятості – Платформа профорієнтації та розвитку кар'єри.
5. <https://www.dcz.gov.ua/storinka/profesiyna-oriyentaciya> – Державна служба зайнятості – Професійна орієнтація.
6. <http://www.ukrstat.gov.ua/> - Державна служба статистики України.
7. <http://zakon.rada.gov.ua/> – Законодавство України.